

Handreiking voor bestuurders: Verantwoordelijkheid in het schoolexamen

Editie 2021-2022

Inleiding

De kwaliteit van schoolexaminering berust op vier pijlers: concept, inhoud, proces en verantwoordelijkheidsverdeling. De eerste drie betreffen het examenproces zelf: welke visie op toetsing en examinering is leidend voor het toetsbeleid, welke toetsinstrumenten gebruikt de school om de leeropbrengsten te meten, en op welke manier zorgt de school bij het gebruik van deze instrumenten dat de nodige zorgvuldigheid wordt betracht. Het vierde aspect met betrekking tot de kwaliteit(sborging) van schoolexaminering betreft de verantwoordelijkheidsverdeling tussen bestuurder, schoolleider, examensecretaris, examinerator en examencommissie.

Deze handreiking voor bestuurders betreft de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de betrokkenen bij (school)examinering en de verantwoordelijkheden van het bestuur voor het handelen bij onvolkomenheden. In deze handreiking gaan we in op de verantwoordelijkheid van het bestuur als onderdeel van het bevoegd gezag. Deze handreiking bestaat uit twee delen: een checklist en een kader 'hoe te handelen bij geconstateerde onvolkomenheden'. De checklist gaat ervan uit dat de raad van toezicht de bestuurder op relevante punten actief bevraagt. Naast deze handreiking is een [checklist](#) uitgebracht voor de kwaliteitsborging van concept, inhoud en proces van schoolexaminering.

Het Eindexamenbesluit VO is met ingangsdatum 1 augustus 2021 op een aantal punten gewijzigd ter versterking van de kwaliteit en de kwaliteitsborging van schoolexaminering. De aanpassingen zijn verwerkt in deze editie van de Handreiking voor bestuurders: Verantwoordelijkheid in het schoolexamen. Voor de gebruiker van de checklist zijn deze aanpassingen vermeld in een kader op bladzijde 3. Tevens zijn de relevante wijzigingen in het Eindexamenbesluit VO voor deze checklist opgenomen in de bijlage. Ook voor de bestuurder zijn enkele aanpassingen in het Eindexamenbesluit VO relevant. Dat betreft met name de verplichte instelling van een examencommissie en de expliciete verplichting van instemming van de medezeggenschapsraad bij het vaststellen van examenreglement en programma van toetsing en afsluiting.

De verantwoordelijkheden van het bestuur m.b.t. schoolexaminering

Het bevoegd gezag (bestuurder en raad van toezicht) is eindverantwoordelijk voor de afname van het schoolexamen. Naast deze algemene verantwoordelijkheid noemt de regelgeving een aantal specifieke verantwoordelijkheden, zoals toelating leerlingen tot het eindexamen¹ (waarvan het schoolexamen een onderdeel is), het bepalen van het vakkenaanbod, het vaststellen van examenreglement en programma van toetsing en afsluiting (PTA) en de communicatie daarover, het toestaan van afwijkend en gespreid examen, het instellen van een examencommissie en van een commissie van beroep.

Een nadere uitwerking van de verantwoordelijkheden is ook te vinden via het [zelfevaluatie-instrument](#) van de VO-raad en op de pagina over de [verantwoordelijkheid van het bestuur](#) op de website van het Examenblad, hierna als bijlage opgenomen in dit document.

¹ Mogelijk ten overvloede, maar om verwarring te voorkomen: de regelgeving spreekt van een eindexamen. Het eindexamen bestaat uit een schoolexamen en een centraal examen. Het eindexamen is dus niet synoniem met centraal examen.

De Code Goed Onderwijsbestuur noemt als kern van de verantwoordelijkheid het organiseren van het proces waarmee en de kaders waarbinnen goed onderwijs tot stand komt. Daarnaast vereisen de principes van professionaliteit, integriteit en openheid dat men niet enkel de goede dingen wil doen, maar ook dat men de dingen goed wil doen.

Regelgeving

Scholen hebben veel ruimte om het kwaliteitsbeleid met betrekking tot schoolexaminering op een eigen wijze in te richten. De kwaliteit van schoolexaminering wordt mede bepaald door de inhoud, de vorm en de uitvoering van de schoolexamantoetsen.² De bij AMVB (algemene maatregel van bestuur) vastgestelde examenprogramma's geven daarvoor voorschriften. Deze voorschriften bieden de school ruimte om de schoolexamantoetsen een eigen inhoud en vorm te geven met eigen kwaliteitsaspecten, op basis van een eigen visie op schoolexaminering, naast de eisen aan inhoud die de examenprogramma's stellen.

Het Onderzoekskader (2017) van de inspectie is met ingang van 1 augustus 2021 bijgesteld, waarbij de standaard *OP 6 Afsluiting* alle aanpassingen van het Eindexamenbesluit VO in zich heeft. Daarnaast wordt op bestuursniveau binnen de standaard *BKA2* ook getoetst of het bestuur zijn verantwoordelijkheid neemt ten aanzien van de kwaliteit van toetsing door een examencommissie in te stellen.³ Ten aanzien van de aanvullende ambities voor de afsluiting vraagt het onderzoekskader of er aanvullende ambities voor de afsluiting zijn en hoe en hoe deze worden gerealiseerd.

Vanaf 1 augustus 2021 dient elke school een examencommissie te hebben die voor de borging van de kwaliteit van de schoolexaminering enige expliciete taken en bevoegdheden heeft. De examencommissie wordt ingesteld door het bevoegd gezag, waarbij het bevoegd gezag draagt voor het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie. De examencommissie doet een voorstel voor het examenreglement en jaarlijks het PTA dat door het bevoegd gezag aan de medezeggenschapsraad ter instemming wordt voorgelegd. Deze examencommissie is daarmee als wettelijke verplichting een nieuw element in de kwaliteitsborging schoolexaminering.

Schoolexamen

Het schoolexamen is een schooleigen, unieke afsluiting van het voortgezet onderwijs. Het geeft uitdrukking aan de keuzes die de school maakt en het weerspiegelt de onderwijskundige visie van de school. Wat betreft inhoud en vorm maakt de school keuzes óf en wat er naast de in examenprogramma's voorgeschreven eindtermen aan de orde kan komen. Het schoolexamen kan bovendien leerlingen over een langere tijdsperiode toetsen dan het centraal examen doet.

² In deze checklist hanteren we de term 'schoolexamantoetsen' voor alle vormen van toetsing die de school heeft ondergebracht in het schoolexamen en dus heeft opgenomen in het programma van toetsing en afsluiting. Het betreft schriftelijke en mondelinge toetsen, praktijkopdrachten, portfolio, etc.

³ De school zorgt ervoor dat alle leerlingen goed worden voorbereid op de afsluiting van het onderwijs. Een onafhankelijke en deskundige examencommissie borgt de kwaliteit van de toetsing en examinering. De school heeft een Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en een examenreglement die beide voldoen aan de eisen van de wetgeving. Met deze documenten maakt de school tijdig aan leerlingen en ouders duidelijk hoe het schoolexamen en het centraal examen georganiseerd zijn, welke regels daarbij gelden en welke maatregelen de school hanteert bij leerlingen die zich niet aan de regels houden. Ook moet duidelijk zijn welke examens leerlingen op welke manier kunnen herkansen, welke stof wanneer wordt geëxamineerd, hoe het examen meeweegt en welke vrijstellingen gelden. De examinering verloopt volgens het PTA en examenreglement.

Ook stelt het bestuur de examencommissie in en benoemt de leden.

Aanpassingen Eindexamenbesluit per 1 augustus 2021

Naar aanleiding van een examenincident in 2018 en de daarop volgende onderzoeken van de Commissie ten Dam (ingesteld door de VO-raad) en de Inspectie van het Onderwijs heeft de sector gewerkt aan de versterking van de kwaliteitsborging van schoolexaminering. De aanpassingen in het Eindexamenbesluit VO van 2021 vormen het formele sluitstuk. Zij betreffende de volgende zaken:

- 1 een examencommissie wordt verplicht in het voortgezet onderwijs;
- 2 de rol van de examensecretaris als ondersteuning van de directeur is verder geëxpliciteerd;
- 3 de rol van de medezeggenschap in de totstandkoming van het examenreglement en het PTA is geëxpliciteerd, evenals de mogelijkheid en procedure om tot wijziging te komen;
- 4 de relatie tussen PTA en het examenprogramma is aangescherpt;
- 5 er wordt verschil gemaakt tussen het inhalen van een schoolexamantoets en het herkansen daarvan;
- 6 er is een artikel opgenomen over de formele afronding van het schoolexamen.

De aangepaste artikelen in het Eindexamenbesluit VO en de relevante passages uit de Memorie van toelichting zijn opgenomen in een bijlage van deze checklist.

Nieuw in deze checklist/aanpassingen t.o.v. de versie 2020-2021

In deze checklist, versie 2021-2022, zijn de volgende zaken aangepast of toegevoegd ten opzichte van de checklist van 2020-2021:

- 1 In een bijlage zijn de voor het Examenreglement relevante passages uit het Eindexamenbesluit opgenomen.
- 2 In de volgende items zijn aanpassingen doorgevoerd:
 - o Item 4 inzake de *examensecretaris*.
 - o Item 9 inzake *mandatering* aan de directeur.
 - o Item 10 en 12 inzake de rol van de *examencommissie*.

Checklist Verantwoordelijkheid bestuur in het schoolexamen

Nr.		
1	Het bestuur is op de hoogte van wet- en regelgeving m.b.t. de eigen verantwoordelijkheden en die van anderen aangaande schoolexaminering (schoolleiders, examinatoren, examensecretarissen, examencommissies).	○
2	Het bestuur heeft actief aandacht voor de kwaliteit van schoolexaminering.	○
3	Het bestuur heeft een heldere visie op examinering, in overeenstemming met de onderwijsvisie, met actieve aandacht voor de kwaliteit van schoolexaminering.	○
4	Het bestuur draagt zorg voor een heldere rolverdeling van bestuurder, schoolleider, examiner, examensecretaris en examencommissie, voor de afstemming binnen de rolverdeling en draagt zorg voor gezamenlijkheid in de beelden over de rolverdeling. Er is een duidelijke taakomschrijving opgesteld volgens de wettelijke richtlijnen.	○
5	Het bestuur draagt zorg voor het op orde brengen en houden van de organisatorische aspecten van schoolexaminering.	○
6	Het bestuur draagt zorg voor de deskundigheid(sbevordering) van bestuurder, schoolleider, examiner, examensecretaris en examencommissie.	○
7	Het bestuur draagt zorg voor aandacht bij alle betrokkenen voor procesmatige én inhoudelijke kwaliteit.	○
8	Het bestuur bevraagt actief de schoolleider om adequaat invulling te kunnen geven aan de eigen verantwoordelijkheid.	○
9	Het bestuur zorgt voor draagvlak en instemming van (g)mr bij de vaststelling van examenreglement en PTA, eventueel gemandateerd aan de directeur.	○
10	Het bestuur stelt op basis van het Eindexamenbesluit VO een examencommissie in met als opdracht de kwaliteit van het schoolexamen te borgen en het bestuur gevraagd en ongevraagd te adviseren aangaande de kwaliteitsborging schoolexaminering. Het bestuur bepaalt daarbij het organisatieniveau waarop de examencommissie wordt ingesteld (bovenschools, school, afdeling).	○
11	De raad van toezicht bevraagt de bestuurder actief op de visie op onderwijs en de daarmee samenhangende visie op examinering in relatie tot de invulling van de verantwoordelijkheden aangaande schoolexaminering.	○
12	Het bestuur verantwoordt zich jaarlijks (in het jaarverslag) over de gemaakte keuzes op het gebied van toetsing en examinering, in het bijzonder als het gaat om het borgen van de kwaliteit. Het bestuur maakt daarbij gebruik van de jaarlijkse evaluatie van schoolexaminering door de examencommissie. De verantwoording betreft in ieder geval de visie, waaronder het afsluitend karakter van het schoolexamen, de inrichting van de examenorganisatie en examencommissie en het zicht op een zorgvuldige uitvoering van het examen. Daartoe zorgt het bestuur ervoor om op de hoogte te zijn van evaluatie-uitkomsten aangaande de kwaliteit van de schoolexaminering.	○

Hoe te handelen bij geconstateerde onvolkomenheden

Het bestuur handelt bij geconstateerde onvolkomenheden in de organisatie en/of uitvoering van het schoolexamen als de school de onvolkomenheden niet zelf kan oplossen.

Onvolkomenheden in de uitvoering schoolexaminering kunnen een of meer van de volgende gebieden betreffen:

- 1 Regelgeving: het PTA en/of examenreglement voldoet niet aan de regelgeving;
- 2 Uitvoering: het PTA en/of examenreglement wordt/is niet uitgevoerd zoals door de school vastgelegd;
- 3 Inhoud: schoolexamentoetsen voldoen inhoudelijk niet aan een professionele standaard van kwaliteit.

Daarbij handelt het bestuur volgens de principes:

- de tijdlijn van het examineringsproces bepaalt de handelingsruimte van de school en het bestuur (zie hierna);
- aanpassingen van PTA en/of examenreglement leiden niet tot rechtsongelijkheid tussen leerlingen en/of negatieve effecten op behaalde resultaten van leerlingen en/of uitstel van deelname aan het centraal examen;
- aanpassingen van PTA en/of examenreglement worden na advies van de examencommissie en na instemming van de medezeggenschap aan de inspectie gemeld;
- beslissingen zijn erop gericht om de maatschappelijke waarde van het diploma en het belang van de leerling te waarborgen.

Tijdljn handelingsruimte

De handelingsruimte voor het bevoegd gezag inzake onvolkomenheden bij de uitvoering van schoolexaminering *in het laatste examenjaar* wordt beïnvloed door de volgende tijdljn en inhoud:

- voor 1 oktober: aanpassingen PTA/examenreglement en/of herstel onvolkomenheden uitvoering schoolexamen: bevoegd gezag handelt zelf;
- tussen 1 oktober en het moment van aanleveren van de schoolexamenresultaten in Bron: bevoegd gezag handelt zelf met meldplicht aan de inspectie (en in voorkomende gevallen instemming medezeggenschap);
- na het moment van aanleveren van de schoolexamenresultaten in Bron tot de start van het centraal examen: bevoegd gezag handelt zelf en stelt de inspectie onmiddellijk op de hoogte en verantwoordt zich over het herstel;
- na de start van het centraal examen handelt het bevoegd gezag op basis van een herstelopdracht van de inspectie.

Als het bevoegd gezag zich genoodzaakt ziet maatregelen te nemen die strijdig zouden kunnen zijn met het principe van rechtsgelijkheid van leerlingen en/of zouden kunnen leiden tot uitstel van deelname aan het centraal examen en/of zouden kunnen leiden tot negatieve effecten op behaalde resultaten van leerlingen, zoekt het bevoegd gezag voorafgaand aan haar beslissing afstemming met de inspectie.

Bijlage Verantwoordelijkheden en taken

Het College voor Toetsen en Examens heeft op de site www.examenblad.nl overzichten gemaakt van de toepasselijke regelgeving. Hieronder zijn de integrale teksten van de website van CvTE opgenomen over de verantwoordelijkheden en taken van het bevoegd gezag, de directeur, de examensecretaris en de examencommissie. We realiseren ons dat CvTE de website voortdurend actualiseert en dat het onderstaande overzicht op een zeker moment niet volledig actueel zal zijn. Raadpleeg daarom voor het meest actuele overzicht de website van CvTE.

Zie voor verantwoordelijkheden en taken van:

het bevoegd gezag [Bevoegd gezag](#)

de directeur [De directeur \(rector\)](#)

de secretaris van het eindexamen [De examensecretaris](#)

de examencommissie [De examencommissie](#)

Het bevoegd gezag

Het bevoegd gezag (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 1](#)), ook wel het bestuur genoemd, is het hoogste gezagsorgaan van de school. Alles wat het personeel van de school doet, valt onder de eindverantwoordelijkheid van het bevoegd gezag, dus ook de uitvoering van het eindexamen. Uiteraard moet worden voldaan aan de wettelijke eisen. Daarnaast is het aan het bevoegd gezag om duidelijk te zijn over de kwaliteitseisen die vanuit de organisatie nog aanvullend worden gesteld aan het de kwaliteit van het examenproces, de vanuit visie bepaalde interne kwaliteitsstandaard.

In de praktijk van alle dag hebben kandidaten met de directeur te maken. Veel van de onderdelen die in het Eindexamenbesluit VO zijn toebedeeld aan het bevoegd gezag, zijn in de praktijk gedelegeerd of gemandateerd aan de directeur van de school.

Het bevoegd gezag heeft in het Eindexamenbesluit de volgende taken gekregen.

- De toelating tot het eindexamen. (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 2](#)). De kandidaat moet in de regel door het bevoegd gezag worden toegelaten. Eenmaal toegelaten heeft de kandidaat het recht het eindexamen te voltooien.
- Is eindverantwoordelijk voor de afname van het eindexamen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 3 lid 1](#)).
- Stelt een examencommissie in, benoemt de leden van de examencommissie en draagt zorg voor het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35d](#)).
- Kan, naast de taken die voor de examencommissie in het Eindexamenbesluit VO worden genoemd, aanvullende taken opdragen aan de examencommissie (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e](#)).
- Stelt een commissie van beroep in (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 5 lid 4](#)).
- Kan voor vakken en andere programmaonderdelen het eindexamenprogramma vaststellen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 7](#), [artikel 11 lid 1 onderdeel c](#), [artikel 12 lid 1 onderdeel c](#) en [artikel 13 lid 1 onderdeel c](#)).
- Bepaalt het aanbod van eindexamenvakken (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 8](#)).
- Kan beslissen dat andere vakken dan die zijn voorgeschreven voor een eindexamen in een leer-werktraject van de basisberoepsgerichte leerweg behoren tot het leer-werktraject van de leerling (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 23, lid 3](#)).

- Het vaststellen van het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting (PTA) en het jaarlijks voor 1 oktober toezenden aan de examenkandidaten en de inspectie (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 31](#) en [artikel 31a en b](#)).
- Heeft voorafgaand aan het vaststellen van examenreglement en PTA instemming van de medezeggenschapsraad nodig (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 31](#) en [31b](#)).
- Is er verantwoordelijk voor dat in het PTA duidelijk en herleidbaar is aangegeven welke toetsen die deel uitmaken van het schoolexamen bijdragen aan de afsluiting van welke onderdelen van het examenprogramma (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 31a](#)).
- Wijkt bij de vaststelling van het examenreglement en PTA alleen af van het voorstel van de examencommissie na overleg met de examencommissie en schriftelijke motivering (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 31](#) en [artikel 31a](#)).
- Is verantwoordelijk voor schriftelijke motivering en het volgen van de juiste procedure, in overeenstemming met het Eindexamenbesluit VO, als het PTA na 1 oktober wordt gewijzigd (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 31c](#)).
- Kan bepalen dat de kandidaat voor één of meer vakken het schoolexamen waarin geen centraal examen wordt afgenomen, opnieuw kan afleggen. Verleent dit recht in elk geval voor het vak maatschappijleer behorende tot het gemeenschappelijk deel van de leerwegen van het vmbo, indien de kandidaat voor dat vak een eindcijfer heeft behaald lager dan een 6 (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35b1](#)). De herkansingsmogelijkheden van het schoolexamen dient het bevoegd gezag vast te leggen in het examenreglement (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 31](#)).
- Bepaalt het tijdstip van aanvang van het schoolexamen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 32](#)) en staat eventueel toe dat een leerling het schoolexamen later afsluit (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 32 lid 3](#)).
- Het aanwijzen van de gecommiteerden en ervoor zorgen dat hij de uit deze aanwijzing voortvloeiende verplichtingen nakomt (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 36](#)).
- Draagt er zorg voor dat de leraar van zijn school die als gecommiteerde is aangewezen, de uit die aanwijzing voortvloeiende verplichtingen nakomt (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 36, lid 2](#)).
- Bepaalt zelf de afnametijdstippen van toetsen waarvoor door het CvTE een afnameperiode is ingesteld waarbinnen de afname plaats kan hebben (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 37 lid 7](#)).
- Kan een leerling toestaan om eindexamen te doen in het voorlaatste leerjaar of direct daaraan voorgaand leerjaar (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 37a](#)).
- Ondertekent mede de verklaring betreffende de verrichte correctie die de gecommiteerde bij het gecorrigeerde werk moet voegen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 41 lid 3](#)).
- Bemiddelt in geschillen tussen examinerator en gecommiteerde over de score voor het centraal examen ([artikel 42 lid 1](#) van het Eindexamenbesluit VO).
- Kan bepaalde vakken toevoegen aan het combinatiecijfer (zie [artikel 50 lid 2](#) van het Eindexamenbesluit VO). In het examenreglement moet worden vermeld welk onderdeel of welke onderdelen worden toegevoegd.
- Neemt aansluitend aan het eerste tijdvak of in het tweede tijdvak de herkansing in het cspe af (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 51 lid 1](#)).
- Verstrekt examengegevens aan de minister (in de praktijk DUO) (zie [Regeling register onderwijsdeelnemers, artikel 6](#)).
- Kan na overleg met de [inspectie](#) spreiding van het eindexamen over twee schooljaren toestaan (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 59](#)).
- Kan deskundigen aanwijzen die mede het examen afnemen. Zie [WVO artikel 29 lid 2](#).

De directeur

In het geval van een centrale directie draagt de voorzitter hiervan de verantwoordelijkheden van de directeur (zie [WVO artikel 32a](#)). In het vavo vervult de examencommissie de taken van de directeur.

De directeur (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 1](#)) is de hoogste leidinggevende binnen de school. Hij geeft leiding aan het gehele team en doet dit in opdracht van het bevoegd gezag. De directeur is binnen de school de eerstverantwoordelijke voor de uitvoering van de examens.

Hij heeft in de WVO en het Eindexamenbesluit VO een aantal taken toegewezen gekregen.

- Als een kandidaat door het bevoegd gezag is toegelaten tot het examen heeft de directeur niet het recht de kandidaat de toegang tot het examen te weigeren, tenzij de directeur anders besluit om reden van een onregelmatigheid die door de kandidaat begaan is (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 5](#)).
- De directeur neemt met de examinatoren het examen af (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 3](#) en [WVO artikel 29 lid 2](#)).
- De directeur wijst een of meer van de personeelsleden van de school tot examensecretaris van het eindexamen aan (zie [Eindexamenbesluit artikel 3a](#)).
- De directeur stelt een taakomschrijving voor de examensecretaris vast (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 3a lid 4](#)).
- De directeur verstrekt deze taakomschrijving aan het bevoegd gezag, aan de examensecretaris en aan de examencommissie (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 3a lid 5](#)).
- De directeur draagt er zorg voor dat het deskundig functioneren van de examensecretaris is gewaarborgd (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 3a lid 6](#)).
- De directeur kan in geval een kandidaat zich aan enige onregelmatigheid schuldig maakt, maatregelen nemen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 5](#) en het onderwerp [Onregelmatigheden](#)).
- De directeur reikt de vereiste overzichten met de schoolexamenresultaten uit aan de kandidaten vóór aanvang van het centraal examen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 33](#)).
- De directeur ondertekent de documenten met de schoolexamenresultaten die verstrekt worden aan de examenkandidaat (zie [Eindexamenbesluit artikel 33 lid 2](#)).
- De directeur meldt zo nodig kandidaten aan voor het derde tijdvak (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 37 lid 5](#)).
- De directeur geeft de kandidaten bij DUO op voor het centraal examen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 38](#) en [45](#)).
- De directeur zorgt voor de geheimhouding van de opgaven van het centraal examen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 40 lid 2](#)).
- De directeur zorgt voor het nodige toezicht bij het centraal examen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 40, lid 4](#)).
- De directeur zorgt dat de examinerator en de gecommiteerde (2e corrector) de werken van het centraal examen en de bijbehorende papieren op tijd ontvangen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 41](#) en [artikel 41a](#)). En hij is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het correctiewerk van de examinerator.
- Aan de hand van regels van het CvTE voor de omzetting van score naar cijfer, stelt de directeur het cijfer vast (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 42](#)).
- De directeur beoordeelt of de reden van verhindering van een kandidaat geldig is (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 5](#) en [45](#)).

- De directeur dient zich ervan te vergewissen dat het eindexamen alle voorgeschreven vakken en onderdelen omvat alvorens hij samen met de secretaris de eindcijfers en de uitslag vaststelt (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 47](#) en [artikel 48](#)).
- De directeur reikt door hem en door de secretaris ondergetekende diploma's en cijferlijsten uit (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 52](#)).
- De directeur reikt door hem en door de secretaris ondergetekende certificaten uit (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 53](#)). Let op: dit geldt alleen voor een vavo-instelling en een school voor vmbo (indien een leerling is afgewezen en toch de school verlaat).
- De directeur kan afwijkende wijzen van examineren toestaan (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 55](#)).
- De directeur zorgt er voor dat het werk van het centraal examen en alle bijbehorende papieren/documentatie gedurende ten minste zes maanden na vaststelling van de uitslag bewaard worden ter inzage voor belanghebbenden ([artikel 57 lid 1](#)).
- In de praktijk zal de directeur ook veel van de taken uitvoeren die aan het bevoegd gezag zijn toegewezen en door het bevoegd gezag aan hem gedelegeerd.

De examensecretaris

De examensecretaris is een belangrijke actor in het examenproces. Bij de wijziging van het Eindexamenbesluit VO dat in werking is getreden op 1 augustus 2021 heeft de examensecretaris een eigen artikel gekregen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 3a](#)).

De directeur van een school voor voortgezet onderwijs wijst een of meer van de personeelsleden van de school aan tot examensecretaris van het eindexamen (zie [Eindexamenbesluit artikel 3a eerste lid](#)).

Er zijn taken die specifiek in het Eindexamenbesluit VO zijn toebedeeld aan de examensecretaris en de directeur. Daarvoor draagt de examensecretaris een eigen verantwoordelijkheid. Dat betreft de uitslagbepaling en het tekenen van de diploma's en cijferlijsten en het tekenen en uitreiken van het overzicht van onderdelen en de beoordeling van het schoolexamen aan de examenkandidaat. De overige taken die worden toebedeeld aan de examensecretaris voert deze uit ter ondersteuning van de directeur.

Afhankelijk van de taken die de examensecretaris op school heeft en de keuzes die het bevoegd gezag maakt in de samenstelling van de examencommissie, kan de examensecretaris ook deel uitmaken van de examencommissie.

De examensecretaris heeft in het Eindexamenbesluit VO de volgende taken gekregen.

- De examensecretaris ondersteunt de directeur bij het organiseren en afnemen van het eindexamen en bij de uitvoering van het examenreglement en het PTA (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 3a derde lid a, b en c](#)).
- De examensecretaris en de directeur tekenen beiden de overzichten en de resultaten van het schoolexamen die worden verstrekt aan de examenkandidaten (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 33 tweede lid](#)).
- De examensecretaris en de directeur stellen de uitslag van het eindexamen vast (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 48 eerste en derde lid](#)).
- De examensecretaris en de directeur stellen de uitslag vast van het deel van het eindexamen in geval van een gespreid examen dat na het eerste jaar van het gespreid examen is gedaan (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 59 vierde lid](#)).
- De examensecretaris en de directeur tekenen de diploma's en de cijferlijsten (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 52 zesde lid](#)).
- De directeur stelt een taakomschrijving vast voor de examensecretaris (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 3a vierde lid](#)).

Als examensecretaris bent u de spil in de organisatie van het eindexamen op uw school (schoolexamens en centrale examens). Voor het CvTE bent u ook de spil in de communicatie over de **centrale** examens. Als examensecretaris ontvangt u alle mailings. Als u bent aangemeld als examensecretaris kunt u betrokken collega's (bijvoorbeeld docenten) aanmelden voor het ontvangen van specifieke mailings (bijvoorbeeld over hun examen).

Formeel heeft u bij de **centrale** examens samen met of in opdracht van de directeur van de school een taak bij het vaststellen van de uitslag van de examens, het tekenen van de diploma's en de cijferlijsten en het zorgdragen voor het bewaren van de gemaakte examens (zie het [Eindexamenbesluit VO](#)). Wat uw taak precies is, hangt af van hoe dat op uw school is geregeld en afgesproken. Dat kan per school verschillen.

In de praktijk heeft u ook nog andere taken, denk bijvoorbeeld aan:

- het bestellen van de centrale examens en aangepaste versies
- het in ontvangst nemen van de levering van de centrale examens
- het bevestigen van de ontvangst van examenpakketten
- het aanmelden van kandidaten voor de aangewezen vakken/het derde tijdvak

Uw rol bij de correctie is vooral coördinerend en organiserend. Zo zorgt u ervoor dat de eerste en tweede correctie van de centrale examens juist en goed verlopen. Op veel scholen heeft de examensecretaris ook een (bemiddelende) rol in het geval van onenigheid tussen eerste en tweede corrector. Zie ook:

- [Wat te doen bij geschil tussen eerste en tweede corrector?](#)

De examencommissie

Voor scholen voor voortgezet onderwijs is het sinds 1 augustus 2021 verplicht de examencommissie ingesteld te hebben. De examencommissie is ingesteld voor de borging van de kwaliteit van de schoolexaminering. Het bevoegd gezag kan zelf bepalen op welk niveau zij de examencommissie inricht. In het vavo vervult de examencommissie de taken van de directeur. De examencommissie van het vavo wordt hier niet bedoeld (zie [Eindexamenbesluit artikel 35d](#)).

De belangrijkste taak van de examencommissie is het borgen van de kwaliteit van de schoolexaminering. De examencommissie kijkt naar het geheel van de kwaliteit van schoolexaminering binnen de school. Deze evaluatie is breder dan alleen de uitvoering van de werkzaamheden van de examencommissie zelf en ook breder dan alleen de organisatie van de schoolexaminering. Te denken valt aan de duidelijkheid en transparantie van de taak- en verantwoordelijkheidsverdeling binnen de examenorganisatie, het verloop van de examens, de kwaliteit van het PTA en het examenreglement, of wordt voldaan aan de wettelijke eisen, de kwaliteit van de totstandkoming van de schoolexamintoetsen, het aantal en type maatregelen dat getroffen is etc.

De examencommissie heeft in het Eindexamenbesluit VO een aantal taken toegewezen gekregen (zie [Eindexamenbesluit artikel 35e](#)):

- De examencommissie borgt de kwaliteit van de schoolexaminering (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35d eerste lid](#) en [artikel 35e eerste lid](#)).
- De examencommissie stelt een voorstel op voor een examenreglement voor het bevoegd gezag (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e eerste lid](#)).
- De examencommissie stelt jaarlijks een voorstel op voor een programma van toetsing en afsluiting voor het bevoegd gezag (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e eerste lid](#)).
- De examencommissie heeft overleg met het bevoegd gezag als het bevoegd gezag wil afwijken van het voorgestelde examenreglement of PTA (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 31 tweede lid](#) en [artikel 31b eerste lid](#)).
- De examencommissie heeft overleg met het bevoegd gezag als het bevoegd gezag het PTA wil wijzigen na 1 oktober van het lopende kalenderjaar (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 31c tweede lid](#) en [derde lid](#)).
- De examencommissie borgt het afsluitend karakter en de kwaliteit van het schoolexamen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e eerste lid](#)).
- De examencommissie stelt richtlijnen en aanwijzingen vast om te komen tot een beoordeling van het schoolexamen (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e eerste lid](#)).
- De examencommissie stelt regels vast en maakt afspraken over de wijze waarop de examencommissie haar werk gaat uitvoeren (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e tweede lid](#)).
- De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e derde lid](#)).
- De examencommissie evalueert jaarlijks de kwaliteit van de schoolexaminering (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e vierde lid](#)).
- De examencommissie adviseert het bevoegd gezag en de directeur ieder jaar over hetgeen beter kan en moet (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e vierde lid](#)).
- De examencommissie verstrekt de regels over haar werkwijze, het verslag, de evaluatie en het genoemde advies aan het bevoegd gezag, aan de directeur en aan de (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e vijfde lid](#)).
- In de praktijk kan het bevoegd gezag naast de bovengenoemde taken nog andere taken opdragen of bevoegdheden toekennen aan de examencommissie (zie [Eindexamenbesluit VO artikel 35e eerste lid](#)).

Bronnen

Deze handreiking is gebaseerd op de volgende bronnen

- Ploeg, S, van der, Weijers, S. (2019) *Kwaliteitsborging schoolexaminering voortgezet onderwijs*. Utrecht: Oberon
- [Eindexamenbesluit VO](#)
- [WVO](#)
- [Staatsblad 2002 387](#) geeft de tekst van de WOT, de Wet op het onderwijstoezicht. Per 1 juli 2017 is de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) gewijzigd. Met de wetswijziging maakt de inspectie in haar toezicht onderscheid tussen bij wet geregelde deugdelijkheidseisen en eigen aspecten van kwaliteit van bestuur en scholen. Deugdelijkheidseisen zijn objectiveerbare, zo veel mogelijk op het niveau van de wet geregelde algemene kwaliteitsnormen, die zodanig helder zijn dat de vrijheid van richting en inrichting gewaarborgd blijven.
- Examenprogramma's per vak zijn te vinden op de website van het College voor Toetsen en Examens, www.cvte.nl.

Ondersteunende instrumenten

[Zelfevaluatie-instrument kwaliteitsborging schoolexaminering](#)

[Checklist examenreglement](#)

[Checklist PTA](#)

[Checklist kwaliteit schoolexaminering](#)

[Handreiking positie secretaris van het eindexamen \(ter versterking van schoolexaminering\)](#)

[Handreiking ontwikkeling visie op toetsing en examinering vo](#)

[Handreiking collegiale consultatie examinering](#)

[Praktijkvoorbeelden](#)

Bijlage Aanpassingen Eindexamenbesluit VO 2021

In deze bijlage zijn de belangrijkste gewijzigde artikelen uit het Eindexamenbesluit opgenomen met aansluitend voor deze checklist in verkorte weergave de relevante passages uit de Nota van toelichting.

Artikel 3a. De examensecretaris

1. De directeur van een school voor voortgezet onderwijs wijst een of meer van de personeelsleden van de school aan tot examensecretaris van het eindexamen. Een examensecretaris is tevens examensecretaris van de deeleindexamens.
2. De directeur en de examensecretaris van een school voor voortgezet onderwijs verrichten gezamenlijk de taken bedoeld in de artikelen 33, tweede lid, 48, eerste en derde lid, 52, zesde lid, en 59, vierde lid.
3. De examensecretaris heeft de taak om de directeur te ondersteunen bij:
 - a. het organiseren en afnemen van het eindexamen of het deeleindexamen bedoeld in het eerste lid;
 - b. de uitvoering van het examenreglement bedoeld in artikel 31, eerste lid;
 - c. de uitvoering van het programma van toetsing en afsluiting bedoeld in artikel 31a, eerste lid; en
 - d. de verstrekking van een overzicht van de onderdelen en beoordeling van de schoolexamens bedoeld in artikel 33.
4. De directeur stelt een taakomschrijving voor de examensecretaris vast waarin in ieder geval de taken bedoeld in het tweede en derde lid worden opgenomen.
5. De directeur verstrekt de taakomschrijving aan het bevoegd gezag, aan de examensecretaris en aan de examencommissie.
6. De directeur draagt er zorg voor dat het deskundig functioneren van de examensecretaris is gewaarborgd.

Artikel 31. Examenreglement

1. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs respectievelijk de examencommissie vavo stelt een examenreglement vast, dat in elk geval bevat:
 - a. regels over de organisatie van het eindexamen en de gang van zaken tijdens het eindexamen;
 - b. informatie over de toepassing van de maatregelen bedoeld in artikel 5;
 - c. inhaal- en herkansingsmogelijkheden van het schoolexamen, waarbij in ieder geval wordt voorzien in een inhaalmogelijkheid voor de kandidaat die door ziekte of ten gevolge van een bijzondere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid niet in staat is geweest aan een of meer toetsen van het schoolexamen deel te nemen; en
 - d. in het geval van een school voor voortgezet onderwijs, de samenstelling en het adres van de in artikel 5, vierde en vijfde lid, bedoelde commissie van beroep.
2. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs wijkt bij de vaststelling van het examenreglement slechts af van het voorstel, bedoeld in artikel 35e, eerste lid, onderdeel a, nadat het bevoegd gezag:
 - a. overleg heeft gepleegd met de examencommissie; en
 - b. de afwijking schriftelijk heeft gemotiveerd.
3. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs zendt de schriftelijke motivering, bedoeld in het tweede lid, zo spoedig mogelijk aan de examencommissie en de medezeggenschapsraad.
4. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs heeft voor het vaststellen van het examenreglement de instemming van de medezeggenschapsraad van de school voor voortgezet onderwijs bedoeld in artikel 10, eerste lid, onder b, van de Wet medezeggenschap op scholen.

5. De examencommissie vavo heeft voor het vaststellen van het examenreglement de instemming van de studentenraad van de instelling voor educatie en beroepsonderwijs, bedoeld in artikel 8a.2.2, derde lid, onder e, van de Wet op het beroepsonderwijs.
6. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs respectievelijk de examencommissie vavo zendt jaarlijks voor 1 oktober het vastgestelde examenreglement aan de kandidaten en de inspectie.
7. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op deeleindexamens.

Artikel 31a. Programma van toetsing en afsluiting: de inhoud

1. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs respectievelijk de examencommissie vavo stelt jaarlijks voor 1 oktober een programma van toetsing en afsluiting vast voor het desbetreffende schooljaar.
2. Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt in ieder geval:
 - a. welke examenstof van het examenprogramma in het schoolexamen wordt getoetst;
 - b. welke door het bevoegd gezag vast te stellen examenstof in het schoolexamen wordt getoetst;
 - c. de inhoud van de toetsen die onderdeel uitmaken van het schoolexamen;
 - d. de wijze waarop en tijdvakken waarbinnen de toetsen en herkansingen van het schoolexamen plaatsvinden;
 - e. de regels voor de wijze waarop het cijfer voor het schoolexamen voor een kandidaat tot stand komt.
3. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs respectievelijk de examencommissie vavo draagt er zorg voor dat ten aanzien van de toetsen die deel uitmaken van het schoolexamen, in het programma van toetsing en afsluiting duidelijk en herleidbaar wordt aangegeven welke toetsen bijdragen aan de afsluiting van:
 - a. de verplichte examenstof van het examenprogramma die behoort bij het schoolexamen;
 - b. de examenstof van het examenprogramma die behoort tot de verplichte examenstof van het centraal examen, maar die ook in het schoolexamen zal worden getoetst; en
 - c. examenstof die is gekozen door het bevoegd gezag.
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op deeleindexamens.

Artikel 31b. Programma van toetsing en afsluiting: de vaststelling

1. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs wijkt bij de vaststelling van het programma van toetsing en afsluiting als bedoeld in artikel 31a, eerste lid, slechts af van het voorstel van de examencommissie, bedoeld in artikel 35e, eerste lid, onderdeel b, nadat het bevoegd gezag:
 - a. overleg heeft gepleegd met de examencommissie; en
 - b. de afwijking schriftelijk heeft gemotiveerd.
2. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs zendt de schriftelijke motivering bedoeld in het tweede lid, zo spoedig mogelijk aan de examencommissie en de medezeggenschapsraad.
3. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs heeft voor het vaststellen van het programma van toetsing en afsluiting de instemming van de medezeggenschapsraad van de school, bedoeld in artikel 10, eerste lid, onder b, van de Wet medezeggenschap op scholen.
4. De examencommissie vavo heeft voor het vaststellen van het programma van toetsing en afsluiting de instemming van de studentenraad van de instelling voor educatie en beroepsonderwijs bedoeld in artikel 8a.2.2, derde lid, onder e, van de Wet op het beroepsonderwijs.
5. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs respectievelijk de examencommissie vavo zendt jaarlijks voor 1 oktober het vastgestelde programma van toetsing en afsluiting voor het desbetreffende schooljaar aan de kandidaten en de inspectie.
6. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op deeleindexamens.

Artikel 31c. Programma van toetsing en afsluiting: wijziging

1. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs respectievelijk de examencommissie vavo kan het programma van toetsing en afsluiting na 1 oktober slechts wijzigen:
 - a. in het geval van een bijzonder onvoorziene omstandigheid die leidt tot praktische onuitvoerbaarheid van het programma van toetsing en afsluiting; of
 - b. ter verbetering van een kennelijke onjuistheid of kennelijke onvolledigheid in het programma van toetsing en afsluiting.
2. De examencommissie van de school voor voortgezet onderwijs wordt vooraf in de gelegenheid gesteld om te adviseren over een wijziging als bedoeld in het eerste lid.
3. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs wijkt bij de vaststelling van een wijziging van het programma van toetsing en afsluiting slechts af van het advies van de examencommissie nadat het bevoegd gezag:
 - a. overleg heeft gepleegd met de examencommissie; en
 - b. de afwijking schriftelijk heeft gemotiveerd.
4. Het derde, vierde en vijfde lid van artikel 31b zijn van overeenkomstige toepassing op de vaststelling van de wijziging van het programma van toetsing en afsluiting na 1 oktober.
5. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op deeleindexamens.

Artikel 33. Verstrekking overzicht onderdelen en beoordeling schoolexamen

1. Voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen verstrekt de directeur respectievelijk de examencommissie vavo aan de kandidaat, voor zover van toepassing, het volgende:
 - a. een overzicht van behaalde resultaten van alle onderdelen in het examendossier bedoeld in artikel 35c,
 - b. een overzicht van de cijfers die de kandidaat heeft behaald voor het schoolexamen;
 - c. de beoordeling voor de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld; en
 - d. de beoordeling van het profielwerkstuk in het vmbo.
2. De directeur, de examensecretaris dan wel de examencommissie vavo tekenen voor verstrekking van de in het eerste lid genoemde overzichten en beoordelingen aan de kandidaat.
3. De kandidaat tekent voor ontvangst van de in het eerste lid genoemde overzichten en beoordelingen.

Artikel 35d. De benoeming en samenstelling van de examencommissie

1. Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs:
 - a. stelt een of meer examencommissies in ten behoeve van de borging van de kwaliteit van de schoolexaminering;
 - b. benoemt de leden van de examencommissie; en
 - c. draagt zorg voor het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie.
2. De examencommissie heeft een oneven aantal leden en ten minste drie leden.
3. De volgende personen kunnen niet worden benoemd tot lid van de examencommissie:
 - a. leden van het bevoegd gezag;
 - b. de directeur van de school;
 - c. leden van de medezeggenschapsraad of de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad van de school als bedoeld in de artikelen 3 en 4 van de Wet medezeggenschap op scholen;
 - d. leerlingen van de school en hun wettelijk vertegenwoordigers.
4. Bij de benoeming van de leden van de examencommissie draagt het bevoegd gezag er zorg voor dat de examencommissie deskundig is op het gebied van:
 - a. de desbetreffende schoolsoort;
 - b. de regelgeving over examinering in het voortgezet onderwijs; en
 - c. de kwaliteit van examinering.
5. Alvorens tot benoeming van een lid over te gaan, hoort het bevoegd gezag de overige leden van de examencommissie.

Artikel 35e. De taken en bevoegdheden van de examencommissie

1. De examencommissie heeft voor de borging van de kwaliteit van de schoolexaminering de volgende taken en bevoegdheden:
 - a. het opstellen van een voorstel voor een examenreglement als bedoeld in artikel 31 voor het bevoegd gezag;
 - b. het jaarlijks opstellen van een voorstel voor een programma van toetsing en afsluiting als bedoeld in artikel 31a voor het bevoegd gezag;
 - c. het borgen van het afsluitend karakter en de kwaliteit van het schoolexamen;
 - d. het vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen om te komen tot een beoordeling van het schoolexamen; en
 - e. overige door het bevoegd gezag aan de commissie opgedragen taken en bevoegdheden.
2. De examencommissie stelt regels vast over haar werkwijze.
3. De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden.
4. De examencommissie evalueert jaarlijks de kwaliteit van de schoolexaminering en stelt een advies op aan het bevoegd gezag en de directeur over noodzakelijke en wenselijke verbeteringen.
5. De examencommissie verstrekt de regels over haar werkwijze, het verslag, de evaluatie en het advies bedoeld in het tweede tot en met het vierde lid, aan het bevoegd gezag, aan de directeur en aan de examensecretaris van een school voor voortgezet onderwijs.